

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Γενικής Παιδείας **A'** Λυκείου

ΟΝΟΜΑ:

Βαθμός

Ημερομηνία: Κυριακή, 19 Μαρτίου 2023

ΤΜΗΜΑ:

%

I. Κείμενα

A. Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.3.§51-53

Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν [ὁ Κριτίας]· «Ἐγὼ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὃς ἂν ὀρθῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεσθηκότες οὗ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν». Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν· «Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομότατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι». Καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι οὐδεν μοι ἄρκεσει ὄδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βουλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὗτοι, οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἄνθρωπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι.

B. Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.3.§11-12 [Μετάφραση: Ρ. Ρούφος]

«Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως -που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστή κιόλας από τους δημοκρατικούς- είχε διάθεση να σκοτώσει πολὺν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, ἔστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' ἐγὼ κ' ἐσὺ ἔχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποχτήσουμε δημοτικότητα». Ο ἄλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ἀκόμα φιλικὰ στο Θηραμένη) ότι ὅποιος θέλει να κυριαρχή εἶν' υποχρεωμένος να βγάξει ἀπὸ τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν ἐμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ότι επειδὴ εἴμαστε τριάντα κι ὄχι ἕνας η ἐξουσία μας δε χρειάζεται τόση φροντίδα ὅσο και μια προσωπικὴ τυραννία εἶσαι ἀνόητος».

[Μετάφραση:

Ρ. Ρούφος]

II. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐγὼ, ὦ βουλή... ἡμεῖς θανατοῦμεν».

«Ἐγὼ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ὅτι ἔργο του ἀληθινοῦ ηγέτη εἶναι, ὅταν αὐτός βλέπει τοὺς φίλους του να ἐξαπατῶνται, να μην το ἐπιτρέπει. Κι ἐγὼ λοιπόν, αὐτό θα κάνω. Εφόσον μάλιστα αὐτοὶ που ἔχουν σταθεῖ μπροστά στο κιγκλίδωμα λένε ὅτι δε θα μας το ἐπιτρέψουν, αν ἀφήσουμε τον ἄνδρα αὐτόν, να καταστρέψει τὴν ὀλιγαρχία. Ορίζεται βέβαια στους νέους νόμους να μη θανατώνεται κανεὶς ἀπὸ ὄσους περιλαμβάνονται στους τρεῖς χιλιάδες πολίτες, χωρὶς τὴ δική σας ψήφο, ἐνῶ ὅσοι εἶναι ἔξω ἀπὸ τον κατάλογο να ἔχουν τὸ δικαίωμα οἱ τριάντα να τοὺς ἐκτελοῦν. Ἐγὼ λοιπόν εἶπε, αὐτόν ἐδῶ το Θηραμένη το διαγράψω ἀπὸ τον κατάλογο με τὴ σύμφωνη γνώμη ὅλων μας. Καὶ αὐτόν εἶπε, τον καταδικάζουμε ἐμεῖς σε θάνατο»

Μονάδες 30

B1. Ποια διαδικασία προτείνει ο Κριτίας για την καταδίκη του Θηραμένη στο παραπάνω κείμενο και τι αποδεικνύει αυτό για τον χαρακτήρα του;

Προκειμένου να επιτύχει την καταδίκη του Θηραμένη, ο Κριτίας δε διστάζει να κινηθεί με τρόπο ανήθικο και κυνικό. Ειδικότερα, η θανάτωση του Θηραμένη προσκρούει σε ένα σημαντικό εμπόδιο, στη συμπερίληψή του στον κατάλογο των τριών χιλιάδων πολιτών-οπαδών του ολιγαρχικού καθεστώτος για την τύχη των οποίων αποφάσιζαν οι πεντακόσιοι βουλευτές. Έχοντας, όμως, ο Κριτίας αντιληφθεί την προηγούμενη ευμενή στάση των βουλευτών στο πρόσωπο του Θηραμένη και μη μπορώντας να αποδεχθεί το γεγονός αυτό, **εντελώς αυθαίρετα** αποφασίζει τη διαγραφή του τελευταίου από τον συγκεκριμένο κατάλογο και την υπαγωγή του στο καθεστώς που ίσχυε για τους απλούς πολίτες, των οποίων η τύχη κρινόταν αποκλειστικά από τους Τριάκοντα και τα όργανά τους. (μονάδες 5)

Η αυθαίρεσία του Κριτία αποδεικνύει για μία ακόμη φορά την ωμότητα και τον πολιτικό του κυνισμό, αφού δε διστάζει να θανατώσει ακόμη και τους πρώην συντρόφους του, και μάλιστα καταπατώντας νόμους που ο ίδιος έχει θεσπίσει. Πρόκειται για απόλυτη κατάλυση της νομιμότητας, αφού ο Κριτίας εμφανίζεται αδίστακτος και χωρίς ηθικούς φραγμούς, ικανούς να περιστείλουν την υπέρμετρη φιλοδοξία του για την κατάκτηση της εξουσίας και την παραμονή του σε αυτήν. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B2. «*Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν*»: Για ποιον λόγο επιλέγει ο Ξενοφώντας να αποδώσει τόσο παραστατικά με τη χρήση του ρήματος *ἀνεπήδησεν* την κίνηση του Θηραμένη προς τον βωμό;

Ο Ξενοφώντας παρουσιάζει με τρόπο ρεαλιστικό αλλά και παραστατικό, την κίνηση του Θηραμένη προς την εστία. Σε μια απέλπιδα προσπάθεια σωτηρίας, ο Θηραμένης *γαντζώνεται* κυριολεκτικά από τον βωμό με ένα άλμα ορμητικό και ταχύ. Η κίνηση αυτή θα πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο του σεβασμού που έτρεφαν οι αρχαίοι Έλληνες για τον θεσμό του *ικέτη*. Η παραβίαση του ασύλου θεωρούνταν μεγάλη ασέβεια και μόλυνε ολόκληρη την κοινότητα. Επομένως, η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας, που αποτελούσε πολιτικό καθήκον, ήταν και η ύστατη ελπίδα του Θηραμένη. (μονάδες 5)

Επιπλέον, η επιλογή του ίδιου του ρήματος με το οποίο αποδίδει ο Ξενοφώντας την κίνηση αυτή (*ἀνεπήδησεν*) προδίδει την αγωνία του Θηραμένη να σωθεί αλλά και την ταχύτητα με την οποία υλοποιεί το σχέδιό του, γεγονός που ενισχύεται και από το στιγμιαίο ποιόν ενεργείας. Η ακριβής περιγραφή της κίνησης του Θηραμένη προσδίδει θεατρικότητα στην ιστορική αφήγηση και έντονη δραματικότητα, που θα κορυφωθεί παρακάτω με τη βίαιη απόσπασή του από τον βωμό. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B3. Αφού διαβάσετε προσεκτικά και τα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο), να εντοπίσετε και να εξηγήσετε τα **πραγματικά αίτια** που έφεραν τη ρήξη στη σχέση των δύο ανδρών καθώς και τις **προφάσεις** του Κριτία στο λόγο που εκφωνεί ενώπιον της βουλής ζητώντας την καταδίκη του Θηραμένη.

Ο Κριτίας και ο Θηραμένης εκπροσωπούσαν δύο αντίθετες τάσεις μέσα στους τριάντα τυράννους. Αρχικά είχαν καλές σχέσεις αλλά πολύ σύντομα φάνηκαν οι διαφωνίες και οι αντιθέσεις τους. Ο Κριτίας για να πραγματοποιήσει τις προσωπικές του επιδιώξεις, δεν αναγνώριζε ηθικούς φραγμούς,

ήταν αδίστακτος, σκληρός και περιφρονούσε τις ηθικές αρχές. Επειδή μάλιστα είχε εξοριστεί από τους δημοκρατικούς μισούσε ακόμη περισσότερο και ήταν εμπαθής με τη δημοκρατική παράταξη. Αντίθετα ο Θηραμένης ήταν μετριοπαθής ολιγαρχικός και διαφωνούσε με τις πολλές αυθαιρεσίες και εκκαθαρίσεις των δημοκρατικών Αθηναίων, αν και ο ίδιος είχε χρησιμοποιήσει τη βία και την απάτη για τη διαχείριση της εξουσίας. Έτσι ενώ αρχικά οι απόψεις τους συμπίπτουν, στη συνέχεια διαφοροποιούνται, καθώς ο Θηραμένης δε συμμερίζεται τις εκδικητικές διαθέσεις, το φανατισμό, τη μισαλλοδοξία και την ωμότητα του Κριτία. Διαφωνεί με την τρομοκρατία, τις συλλήψεις και τις δολοφονίες πολιτών.

Η θέση του Θηραμένη είναι ότι οι τριάκοντα πρέπει να είναι αρεστοί στους Αθηναίους. Αντίθετα η θέση του Κριτία στηρίζεται στο σκεπτικό ότι πρέπει να εξοντώνονται όλοι οι επικίνδυνοι αντίπαλοι και πως το καθεστώς τους χρειάζεται προστασία, άσχετα αν αυτοί είναι τριάντα και όχι ένας, αναγνωρίζοντας έμμεσα ότι έχουν ανέβει στην εξουσία κάτω από συνθήκες πολιτικής ανωμαλίας.

Ο Κριτίας κατάλαβε ότι οι βουλευτές θα αθώωναν τον Θηραμένη που επιδοκίμασαν την απολογία του, στη δευτερολογία του είπε με επαίσχυντη προκλητικότητα ότι θεωρεί τον εαυτό του πραγματικό ηγέτη πάνω απ' όλους και για το καλό όλων, ενώ η ιταμότητά του φτάνει στο έπακρο, όταν δηλώνει ότι προσπαθεί να προστατεύσει τους δικαστές, οι οποίοι έχουν εξαπατηθεί άθελά τους. Ακόμη τους υπενθυμίζει ότι αν εξακολουθούν να επιθυμούν την αθώωση του Θηραμένη, οι νεαροί μαχαιροφόροι δε θα επιτρέψουν αυτή τη δικαστική πλάνη, να αθωωθεί ένας άνδρας δηλαδή που βλάπτει φανερά το ολιγαρχικό πολίτευμα.

Μονάδες 10

Γ. Να γράψετε δύο ομόρριζα ουσιαστικά ή επίθετα της Αρχαίας Ελληνικής (απλά ή σύνθετα) για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ὄρων, ἀόρατος ὄραμα

φανερῶς, φάσις ἄφαντος

ἀποθνήσκειν, θνητός θάνατος

βούληται, βουλή βούλησις

ἔγραψαν. συγγραφή γραπτός

Μονάδες 10

Δ1α. Να γράψετε τον γραμματικό τύπο που ζητείται για καθέναν από τους παρακάτω ονοματικούς τύπους:

προστάτου: κλητική του ίδιου αριθμού **προστάτα**

ἄνδρα: ονομαστική του ίδιου αριθμού **ἀνήρ**

ψήφου: δοτική πληθυντικού αριθμού **ψηφοῖς**

ἅπασιν: ίδια πτώση του ἄλλου αριθμού **ἅπαντι**

ἐννομώτατα: δοτική του ίδιου αριθμού **θυληκού** γένους στο **συγκριτικό** βαθμό **ἐννομωτέραις**

β. Να γράψετε τον γραμματικό τύπο που ζητείται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

εἶπεν: απαρέμφατο Ενεστώτα *λέγειν*

νομίζω: β' πληθυντικό Παρατατικού *ἐνομίζετε*

ὄντων: γ' ενικό ευκτικής του ίδιου χρόνου *εἶη*

συνδοκοῦν: γ' πληθυντικό προστακτικής Ενεστώτα *συνδόκει*

βούληται: ονομαστική ενικού μετοχής αρσενικού γένους παθητικού Αορίστου *βουληθείς*

Μονάδες 10

Δ2α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους:

ἐξαιλείφειν, τελικό απαρέμφατο υποκείμενο στο “μή εἶναι”

εἰσελθὼν, χρονική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο “εἶπεν”

ἐξάπατωμένους, κατηγορηματική μετοχή μέσω του “ὄρῶν”

ἐπὶ τὴν ἐστίαν, εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει τον τόπο στο “ἀνεπήδησεν”

ἅπασιν, κατηγορηματικός προσδιορισμός στο “ἡμῖν”

Δ2β. Να αναγνωρίσετε το είδος, να δηλώσετε την εισαγωγή και την συντακτική λειτουργία της πρότασης που εκφέρεται με το ρήμα οὐ εἰσὶ.

Δευτερεύουσα ειδική πρόταση ως επεξήγηση στο “τοῦτο” της κύριας πρότασης, εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι και εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει το πραγματικό.

Μονάδες 10

Ε. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Ξενοφώντας:

α. έλαβε μέρος στην εκστρατεία του Κύρου, και μάλιστα ανέλαβε ηγετικές πρωτοβουλίες για την επιστροφή των μισθοφόρων στην Ελλάδα μετά τη μάχη στα Κούναξα. **Σ**

β. δεν εξορίστηκε ποτέ από την Αθήνα. **Λ**

γ. με τη σαφήνεια και την ακρίβεια στην έκφρασή του, τη ζωντάνια της γραφής του και την ιδεολογική του συνέπεια έδωσε μία ξεκάθαρη εικόνα των πολιτικών εξελίξεων του 4ου αι. π.Χ. **Σ**

δ. περιγράφει με εντιμότητα τις αγκιότητες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα και καταδικάζει την αυθαιρεσία και την ανηθικότητα της εξουσίας. **Σ**

ε. χρησιμοποιεί τη λεγόμενη «αρχαία αττική» γλώσσα του 5ου αι. π.Χ. και περίπλοκη σύνταξη. **Λ**

Μονάδες 10

1. ☒ Ούλοφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1, Ζωγράφου,
☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13, Χολαργός,
☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

Εν Δυνάμει

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Ζωγράφου - Χολαργός

Εν Δυνάμει
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ